

De Voorzitter van de Tweede Kamer
der Staten-Generaal
Postbus 20018
2500 EA DEN HAAG

Ons kenmerk	Inlichtingen bij	Doorkiesnummer	Den Haag
DLB-2579600			
Onderwerp		Bijlage(n)	Uw brief
Beleidsbrief homo-emancipatiebeleid beleidsvoornemens 2005-2007		1	---

Hierbij bied ik u als coördinerend bewindspersoon voor het homo- en lesbische emancipatiebeleid namens het kabinet de beleidsbrief *homo-emancipatiebeleid 2005 - 2007* aan.

De gelijke behandeling en acceptatie van homoseksuelen, en vooral de kwetsbaarheid daarvan, zorgt er voor dat de komende jaren homo-emancipatie een aandachtspunt blijft in het kabinetsbeleid. Dat vraagt om het alert blijven in het bestaande beleid; daarnaast stelt het kabinet zich - de komende jaren - drie doelen.

1. Bevorderen van de sociale acceptatie van homoseksuelen in Nederland. Het kabinet wil hiervoor onder andere de dialoog steunen tussen homoseksuelen en verschillende levensbeschouwelijke en etnische groepen en de maatschappelijke ontwikkelingen op de voet blijven volgen.
2. Enkele kwetsbare groepen homoseksuelen moeten een sterkere sociale binding en betere integratie krijgen. Dit geldt vooral voor groepen die alleen staan, niet mee kunnen doen of uitgesloten (dreigen te) worden zoals allochtone homoseksuelen, jonge homoseksuelen en oudere zorgafhankelijke homoseksuelen. Het kabinet wil daarom aandacht besteden aan de leefbaarheid voor homoseksuelen en sociale samenhang op straat, in wijken, op school en op het werk. Het kabinet wil daarbij zelf het goede voorbeeld geven, door overleg, door steun aan bepaalde projecten en door specifieke kennis beschikbaar te stellen aan het veld.
3. Aandacht besteden aan de veiligheid van homoseksuelen en tegengaan van homodiscriminatie.

Een overzicht van de praktische uitwerking van dit kabinetsbeleid treft u aan in de bijlage.

1. Actuele stand van zaken homo-emancipatie

In het Hoofdlijnenakkoord 'Meedoen, meer werk, minder regels' onderstreept het kabinet dat 'respect, tolerantie en het bestrijden van discriminatie essentieel zijn om de samenhang in onze maatschappij te behouden'ⁱ. In de afgelopen decennia is het fundament gelegd voor de gelijke behandeling van homoseksuele mannen, lesbische vrouwen en biseksuele vrouwen en mannen in ons land (hierna te noemen: homoseksuelen). Opeenvolgende kabinetten hebben veel beleid ontwikkeld, in gang gezet en daarmee ook veel bereikt. In het algemeen gesproken gaat het redelijk goed met de homo-emancipatie. Maar dit algemene beeld neemt

niet weg dat onder een aantal groepen (jongeren en etnische minderheden) sociale acceptatie van homoseksuelen haperingen vertoont.ⁱⁱ

Het kabinet heeft zich beraden en met verschillende partijen gesproken. Eind november 2004 hebben leden van de interdepartementale werkgroep overheidsbeleid en homoseksualiteit overlegd met ambtenaren uit verschillende Europese landen over de gelijke behandeling van homoseksuelen. Wij hebben gesproken met vertegenwoordigers van gemeenten, landelijke kennisinstituten en veldorganisaties (in februari en januari 2005) over knelpunten en mogelijke maatregelenⁱⁱⁱ. De Kamer heeft ook bij de begrotingsbehandeling 2005^{iv} gevraagd om extra maatregelen.

2. Homo zijn in Nederland: wat betekent dat tegenwoordig?

Wat is nu de situatie van homoseksuelen in ons land?

Zoals gezegd lijkt het in het algemeen redelijk goed te gaan met de positie van homoseksuelen in ons land. Er zijn vele positieve ontwikkelingen. Deze ontwikkelingen illustreren tegelijkertijd de grote verscheidenheid van deze bevolkingsgroep. Zo hebben homoseksuele senioren in Rotterdam een eigen woonvorm opgezet en ontstaan hier en daar netwerken van homoseksuelen met een andere etnische of culturele achtergrond. De jaarlijkse landelijke demonstratie 'Roze Zaterdag' - dit jaar in Nijmegen, de EuroGames 2005 in Utrecht en recente toenaderingen tussen moslims en homoseksuelen zijn ook goede voorbeelden.

De laatste tijd echter verschijnen steeds meer berichten over intolerantie onder groepen jongeren en groepen etnische minderheden. De verharding van de samenleving en de groeiende intolerantie ten opzichte van bepaalde groepen burgers die in de afgelopen tijd waarneembaar is, lijkt ook zijn weerslag te hebben op de groep homoseksuelen. Deze ontwikkeling wil het kabinet in de kiem smoren.

Het diverse beeld rond de situatie van homoseksuelen maakt duidelijk dat algemene maatregelen niet effectief zijn. Specifieke acties en maatwerk zijn nodig. Maar dit is niet de enige accentverschuiving die nodig is. Waar in de afgelopen decennia de nadruk lag op gelijke behandeling van homoseksuelen in wetgeving en doelgroepenbeleid, ligt tegenwoordig het accent op thema's als leefbaarheid, veiligheid, integratie, eigen verantwoordelijkheid en op inclusief beleid^v.

Het kabinet hanteert vier uitgangspunten voor het beleid in deze:

- Het verbod op discriminatie van homoseksuelen is een ononderhandelbare norm in de Nederlandse samenleving. Uitgangspunt was, is en blijft: 'de bescherming van de menselijke waardigheid en het kunnen meedoen aan het maatschappelijke leven op voet van gelijkheid, ongeacht seksuele gerichtheid'^{vi}.
- De homo-emancipatie en de gelijke behandeling op grond van seksuele gerichtheid is, sinds de aanwijzing van een coördinerend bewindspersoon in september 1986^{vii}, vast onderdeel van het beleid van departementen. Dit 'inclusief beleid' betekent dat de betrokken bewindslieden bij het voorbereiden van beleidsmaatregelen rekening houden met de eventuele gevolgen van maatregelen voor homoseksuelen. Daarvoor komt de Interdepartementale werkgroep overheidsbeleid en homoseksualiteit (IWOH) regelmatig bijeen. Het onderwerp homo-emancipatie krijgt in het algemene beleid aandacht en waar nodig –tijdelijk- specifieke aandacht of extra accent.

- De rol van de rijksoverheid is vooral: het stellen van regels en kaders - zoals deze beleidsbrief -, anderen stimuleren en aanspreken op hun taak en het volgen van ontwikkelingen in de maatschappij.

- Het kabinet blijft zich in internationaal en Europees verband inzetten voor de aanpak van discriminatie op grond van seksuele geaardheid en het opheffen van verschil in de wettelijke bescherming tussen de verschillende discriminatiegronden. Immers gelijke behandeling is een van de fundamentele waarden die gerespecteerd dient te worden. Het kabinet zal daarbij ondermeer aansluiting zoeken bij de door de Europese Commissie aangekondigde stappen op dit terrein. Dit geldt ook voor de Sociale Agenda (de Lissabon agenda).

Bij de gelijke behandeling en acceptatie van homoseksuelen spelen ook anderen in onze samenleving een belangrijke rol.

3. Eigen verantwoordelijkheid van burgers, instellingen en maatschappelijke organisaties

Homoseksuelen zijn over het algemeen in ons land heel goed in staat om voor zichzelf op te komen of - indien nodig - daarbij adequaat advies, hulp of zorg te organiseren of in te roepen. Veel van wat de afgelopen decennia tot stand is gekomen is een verdienste van tientallen actieve en zelfbewuste vrijwilligersorganisaties en initiatieven van homoseksuelen, zoals de stichting Vrienden van de Gay Krant en het in 1946 opgerichte COC^{viii}.

Het kabinet vindt dat maatschappelijke organisaties zelf als eerste moeten bijdragen aan de gelijke behandeling van homoseksuelen. Niet alleen zelforganisaties van homoseksuelen maar ook anderen hebben een rol te spelen bij gelijke behandeling. Dat geldt onder andere voor zelforganisaties van etnische minderheden, sociale partners, brancheorganisaties en zorg-, onderwijs- of welzijnsinstellingen. Zij kunnen bijvoorbeeld zelf regels afspreken over kwaliteit van de dienstverlening of over het gedrag binnen de organisatie. Ook de inzet van zelforganisaties en van de vele vrijwilligers op homo-emancipatiegebied levert een breed scala aan landelijke en lokale activiteiten, zoals sportactiviteiten, lotgenotencontact, lokale debatten, voorlichting en advies tot en met specifieke hulpverlening en mantelzorg.

Een aantal concrete initiatieven die genomen zijn en breder toe te passen zijn:

- Voorlichting van het COC op scholen in enkele steden.
- Mantelzorg door vrijwilligers van organisaties als Rotterdam Verkeert en de Schorer stichting aan homoseksuelen die afhankelijk zijn van zorg.
- Dialoog- en debatactiviteiten over homoseksualiteit en levensbeschouwing met islamitische-, christelijke-, joodse- en hindoeïstische levensbeschouwelijke groepen door het Humanistisch Verbond, COC Nederland, stichting Yoesuf en Islam en Burgerschap.
- Specifieke belangenbehartiging door vakorganisaties bij de politie, in het onderwijs, de krijgsmacht en in andere overheidssectoren.
- Een Rotterdams moskeebestuur nodigt het COC uit in hun moskee.

4. Lokaal maatwerk

Het kabinet vindt dat ook andere overheden verantwoordelijk zijn voor de gelijke behandeling en acceptatie van homoseksuelen. De taken op het gebied van bijvoorbeeld de maatschappelijke ondersteuning binnen de Welzijnswet, ook in de aanstaande Wet op de maatschappelijke ondersteuning (Wmo), zijn een zaak van gemeenten en private instellingen. Bevorderen van sociale cohesie, leefbaarheid en veiligheid is een belangrijke taak voor

gemeenten. Daarbij ligt de verantwoording op lokaal niveau. Die gemeentelijke autonomie geeft ruimte om - afhankelijk van de specifieke knelpunten - het nodige maatwerk te leveren, zoals het beleid op het gebied van veilige ontmoetingsplaatsen of bij de inzet van algemene voorzieningen. Sommige gemeenten raadplegen lokale holebi organisaties bij het maken en in praktijk brengen van hun beleid. Er zijn ook gemeenten die activiteiten steunen op het gebied van de maatschappelijke dialoog, ontmoeting, opvang en advies, sport, voorlichting aan scholen tot en met veilige ontmoetingsplaatsen. Ook de provincies dragen bij aan de versterking van de sociale infrastructuur. Zij doen dat door projecten te initiëren en te ondersteunen. Ook bij de ontwikkeling, uitwisseling en verspreiding van goede praktijkvoorbeelden spelen provincies een rol. Dat gebeurt ondermeer door projectsubsidies en door de Centra voor Maatschappelijke Ontwikkeling.

Een aantal concrete gemeentelijke maatregelen die breder toegepast kunnen worden, zijn:

- Onderwijswethouders overleggen met schoolbesturen over de aanpak van intolerantie tegenover homoseksuelen onder schooljeugd (o.a. Rotterdam, Nijmegen en Amsterdam).
- Het jaarlijkse 'Roze Ontbijt' voor homoseksuele ouderen in de Burgerzaal van het stadhuis (Rotterdam).
- De sportwethouder overlegt met lokale sportclubs over de aanpak van discriminatie en uitsluiting (Nijmegen).
- Experimenten starten met advies, voorlichting en hulpverlening voor allochtone homoseksuelen (o.a. Den Haag en Amsterdam).
- Specifiek maatschappelijk werk in het pand van het COC (Den Haag).

5. Rijksoverheid houdt vinger aan de pols

Zoals gezegd, is de rol van de rijksoverheid op dit terrein vooral het stellen van regels en kaders - zoals deze beleidsbrief -, anderen stimuleren en aanspreken op hun taak en het volgen van ontwikkelingen in de maatschappij. Dat gebeurt bijvoorbeeld door regels over de toegankelijkheid en kwaliteit van voorzieningen of door het algemene discriminatieverbod. Of door specifiek onderzoek te (laten) doen en specifieke kennis beschikbaar te stellen aan het veld. Of door bij te houden hoe de acceptatie en positie is van homoseksuelen binnen de onderdelen van de eigen overheidsorganisatie, zoals bij krijgsmachtonderdelen en politiediensten. Zo houdt de rijksoverheid de vinger aan de pols. Tot slot zorgt de coördinatietask van de staatssecretaris van VWS voor het effectief en samenhangend uitvoeren van die rollen door de betrokken departementen.

Enkele voorbeelden van maatregelen die het Rijk de komende jaren zal nemen:

- Het SCP onderzoekt de veranderingen in de acceptatie van homoseksuelen onder groepen van de Nederlandse bevolking en hoe deze in de toekomst verder te volgen zijn.
- Deelname van het COC aan de klankbordgroep ter voorbereiding van de aanstaande Wet maatschappelijke ondersteuning.
- Financiële steun aan enkele gemeenten die specifieke hulpverlening, opvang en advies aan allochtone homoseksuelen willen bieden.
- Een financiële impuls geven aan enkele landelijke organisaties voor een verdere dialoog en toenadering tussen homoseksuelen en levensbeschouwelijke groepen en etnische minderheden.
- Op Europees niveau financieel bijdragen aan de verdere opbouw en versterking van de capaciteit van niet gouvernementele homo-organisatie's in Europa.

Het volledige overzicht van concrete maatregelen staat in de bijlage van deze brief. Ze zijn geordend naar de terreinen van de verschillende departementen. Samenvattend is een financieel overzicht bijgevoegd.

Wat betekent nu deze beknopte analyse, uitgangspunten, doelen en rolverdeling voor het kabinet?

6. Beweging vooruit!

Het kabinet vindt dat respect, tolerantie en het bestrijden van discriminatie essentieel zijn om de samenhang in onze maatschappij te behouden. Dat geldt ook voor de gelijke behandeling en positie van homoseksuelen en zoals gezegd hapert de sociale acceptatie op een aantal plaatsen. Daarom zijn extra maatregelen nodig: concrete stappen die de haperende 'motor' weer goed in beweging moeten krijgen, een beweging vooruit. Maatschappelijke organisaties, instellingen en gemeenten spelen daarin een belangrijke rol. Het kabinet gaat aan de slag met de voornemens zoals uit deze beleidsbrief en de bijlage van deze brief. En het roept verder iedereen op om ook bij te dragen, om zijn of haar verantwoordelijkheid te nemen op dit terrein.

De Staatssecretaris van Volksgezondheid,
Welzijn en Sport,

drs. Clémence Ross-van Dorp

ⁱ Hoofdlijnenakkoord van het kabinet Balkenende II, hoofdstuk immigratie en integratie, blz. 11, d.d. 16 mei 2003

ⁱⁱ Stijging aantal homodiscriminatie meldingen bij het Meldpunt Discriminatie Internet, april 2005 en bij onafhankelijke lokale antidiscriminatiebureau's (ADB's), april 2004; Scholieren enquête Noord-Brabant, Stichting Outway, april 2005; Raadpleging maatschappelijke organisaties en grotere steden, VWS, februari 2005; Lezersonderzoek de Gay Krant, augustus 2004; Mulier rapport: 'Het gaat om de sport...', oktober 2003; COC rapport: 'Potten en flikkers de klas uit', mei 2003; Lokale jeugdmonitors gemeenten Rotterdam en Den Haag, zomer 2002; Sociaal culturele ontwikkelingen in Nederland (SOCON), Katholieke Universiteit Nijmegen, 2000.

ⁱⁱⁱ De volledige verslagen van de raadpleging met bijlagen zijn toegankelijk en beschikbaar op http://www.homo-emancipatie.nl/raadplegingen_VWS.html van het Kenniscentrum Lokaal Beleid en homo-emancipatie.

^{iv} OCW begroting 2005: TK 29.800 VIII, nr. 12, Justitie begroting 2005: TK 29.800 VI, nr. 7 en VWS begroting 2005: TK 29.800 XVI, nr. 6. Deze drie amendementen zijn in concrete maatregelen omgezet en komen in deze brief terug.

^v 'Inclusief beleid' wordt ook wel aangeduid met de term 'mainstreaming' (zie brief Gelijke behandeling voor mensen met een handicap of een chronische ziekte; TK 29.355 nr. 1, 28 november 2003).

^{vi} Beleidsuitgangspunt in Beleidsnota Homo-emancipatiebeleid (TK 27.107, nr. 2, 8 februari 2001, blz.9).

^{vii} Brief van de minister-president, minister van Algemene Zaken, aan de Kamer (TK 19.504, nr. 3. d.d. 11 september 1986).

^{viii} 1939 startte een groep homoseksuele mannen met het tijdschrift Levensrecht, daar kwam in 1946 het Cultuur en Ontspanningscentrum - COC - als vereniging uit voort. COC is sinds 1973 koninklijk goedgekeurd.